Diataal

een nieuw leerlingvolgsysteem voor de bovenbouw

Hilde Hacquebord, Klarien Haan en Femke van der Honing

Vanaf 2013 krijgen scholen te maken met een nieuwe Eindtoets. Er moet dan worden vastgesteld in hoeverre de leerlingen voldoen aan het 'Referentieniveau 1 F' voor Taal en Rekenen. Scholen zijn dan ook verplicht om een leerlingvolgsysteem in te voeren waarmee ze kunnen nagaan hoever de leerlingen zijn zodat ze dreigende uitval vroegtijdig kunnen signaleren. In de bovenbouw zal er dan ook meer gerichte aandacht moeten komen voor leerlingen met een taal- en leesachterstand. Voor de bovenbouw is er nu een nieuw leerlingvolgsysteem in ontwikkeling waarmee het begrijpend lezen en de taalontwikkeling van leerlingen in kaart kan worden gebracht: Diataal, ontwikkeld aan de Rijksuniversiteit van Groningen.

...Er zijn nu al toetsen voor begrijpend lezen en woordenschat voor de groepen 7 en 8...

Van PO naar VO

Diataal wordt veel gebruikt door scholen voor het voortgezet onderwijs om het leesbegrip- en woordenschatniveau van eerstejaars leerlingen te screenen. Maar met de komst van de referentieniveaus gaat het ook om een doorlopende van basisschool naar voortgezet onderwijs. Diataal heeft daarom nu ook toetsen voor de bovenbouw van het basisonderwijs. Er zijn nu al toetsen voor begrijpend lezen en woordenschat voor de groepen 7 en 8, toetsen voor groep 6 zijn in ontwikkeling. Leerlingen kunnen zo met Diataal gevolgd worden van PO naar VO en uitvallers kunnen al vanaf groep 6 in beeld gebracht worden zodat gerichte ondersteuning kan worden geboden. Diataal biedt handvaten voor deze ondersteuning en is daarmee een uniek leerlingvolgsysteem waarmee leerlingen tot in het voortgezet onderwijs kunnen worden gevolgd.

De overgang van PO naar VO is voor veel leerlingen een grote stap. De aanpak van begrijpend lezen op het PO is heel anders dan op het VO, er is als het ware sprake van een breuk in de leesontwikkeling. Onderzoek heeft uitgewezen dat leerlingen die in het PO een achterstand hadden, deze achterstand in het VO niet makkelijk meer inlopen. Sterker nog, de verschillen tussen sterke en zwakke leerlingen worden alleen maar groter (Hacquebord en Sanders, 2010). Eerder onderzoek naar begrijpend lezen in het PO liet zien dat vooral anderstalige leerlingen een achterstand hadden in groep 7 en dat deze achterstand in groep 8 al was toegenomen (Hacquebord, Sanders en Gibson, 2008). Het is dan ook van groot belang dat een eventuele achterstand zo vroeg mogelijk gesignaleerd wordt zodat interventie gestart kan worden.

...Zowel begrijpend lezen als woordenschat zijn belangrijke voorspellers voor schoolsucces. Beide zijn niet alleen nodig voor de vakken Nederlands, maar worden ook gebruikt bij andere vakken...

Waarom Diataal?

Diataal is een internettaaltoetspakket waarmee al veel ervaring is opgedaan in het voortgezet onderwijs. Voor het basisonderwijs biedt het pakket twee toetsen voor groep 7 en 8: Diatekst om begrijpend lezen te toetsen en Diawoord om de woordenschat te toetsen. Zowel begrijpend lezen als woordenschat zijn belangrijke voorspellers voor schoolsucces. Beide zijn niet alleen nodig voor de vakken Nederlands, maar worden ook gebruikt bij andere vakken. Het goed in beeld brengen van deze vaardigheden en het volgen van de ontwikkeling daarvan is dan ook erg belangrijk. Diataal maakt dit in een handomdraai mogelijk. Het voordeel van een afname via internet is dat de resultaten direct beschikbaar zijn en de docent geen nakijkwerk heeft. Daarnaast vinden veel leerlingen het leuk om achter de computer te werken, wat kan zorgen voor meer motivatie tijdens het maken van de toets.

Een ander voordeel van Diataal is dat de toets diagnostisch is. Met behulp van Diataal is het mogelijk om er achter te komen wat de problemen van zwakke lezers zijn op het gebied van begrijpend lezen. Diataal kent lezerstypes toe bij zwakke leerlingen en geeft daarnaast iedereen een vaardigheidsscore (A t/m E). Deze lezerstypering en vaardigheidsscores bieden docenten de mogelijkheid om vast te stellen welke leerlingen extra ondersteuning nodig hebben en op welk gebied ondersteuning nodig is.

Tenslotte biedt Diataal ondersteuningsmaterialen aan (Diaplus). Docenten kunnen verschillende teksten en oefenvormen naar keuze inzetten ter ondersteuning van de zwakke lezers.

De verschillende onderdelen van Diataal

Diatekst is de toets voor begrijpend lezen. Deze toets is op dit moment beschikbaar voor groep 7 en 8 van het basisonderwijs en de eerste drie leerjaren van het voortgezet onderwijs. Een toets Diatekst bestaat uit vijf teksten met ieder 10 à 12 meerkeuzevragen. De teksten

komen uit schoolboeken van verschillende vakken. De leerling krijgt na de toets twee of drie resultaten: het begrijpend leesniveau (BLN), een vaardigheidsgroep en eventueel een lezerstype. Het begrijpend leesniveau zegt iets over niveau van de leerling. Het niveau kan afgezet worden tegen een schaal die doorloopt over de verschillende groepen en leerjaren. De vaardigheidsscore loopt van A tot en met E. Onder A vallen de 25% best scorende leerlingen en onder E vallen de 10% zwakste leerlingen. Als docent is het dus mogelijk om in één oogopslag te zien welke leerlingen zwak scoren. Tenslotte krijgen zwakke lezers een lezerstype dat aangeeft met welk onderdeel van het leesproces leerlingen moeite hebben. Daardoor kan de docent gerichte interventie bieden en zo de leerling helpen om niveau 1F te bereiken.

Diawoord is de toets waarmee eventuele tekorten in woordkennis gesignaleerd kunnen worden. Als een leerling in Diatekst uitvalt op woordkennis, kan met Diawoord worden nagegaan of woordenschat werkelijk een probleem vormt voor de leerling. Diawoord is beschikbaar voor groep 7 en 8 van het basisonderwijs en de eerste twee leerjaren van het voortgezet onderwijs. De toets bestaat uit 50 meerkeuzevragen. Leerlingen krijgen na de toets twee resultaten: een woordenschatniveau (WSN) en een vaardigheidsgroep. Hierdoor is het ook bij Diawoord mogelijk om in één oogopslag vast te stellen welke leerlingen een zwakke woordkennis hebben. Ook bij deze toets kan de docent direct na de toetsafname bepalen welke leerlingen gebaat zijn bij meer begeleiding.

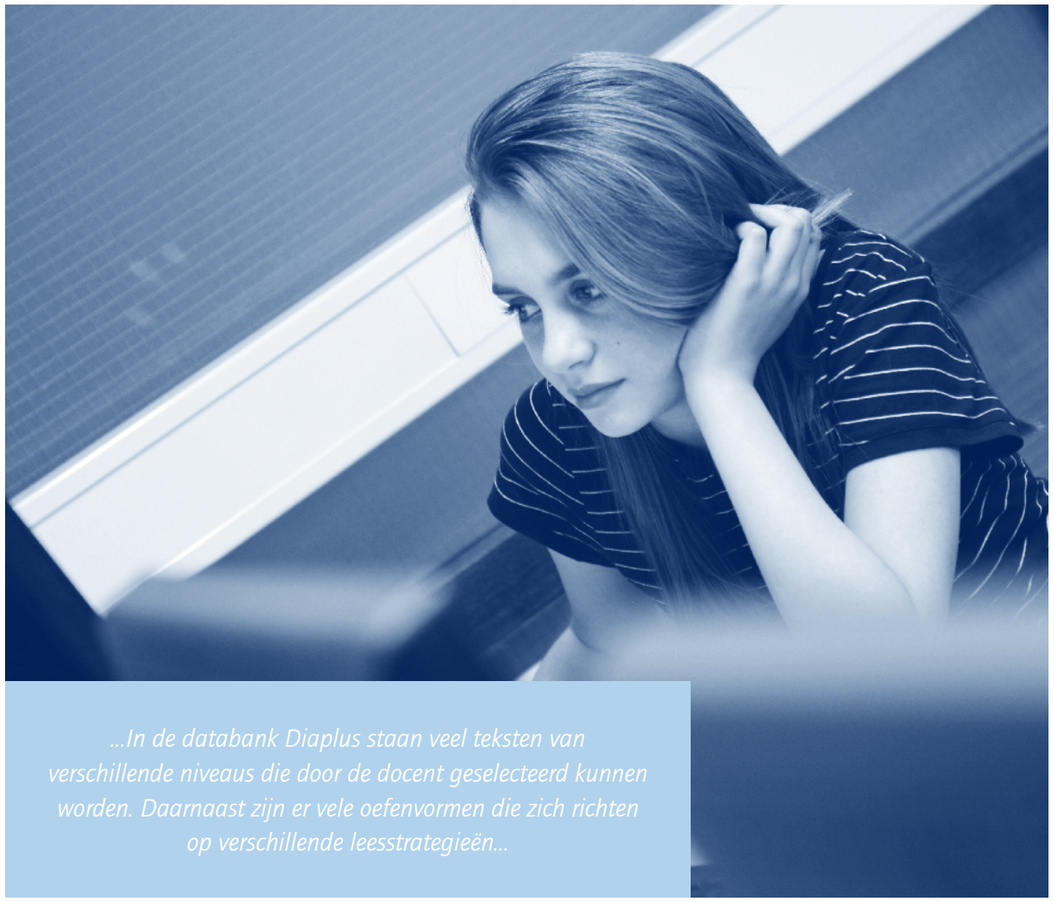

...In de databank Diaplus staan veel teksten van verschillende niveaus die door de docent geselecteerd kunnen worden. Daarnaast zijn er vele oefenvormen die zich richten op verschillende leesstrategieën...

Naast de verschillende toetsen, biedt Diataal een online databank met een grote verscheidenheid aan ondersteuningsmaterialen: Diaplus. In de databank staan veel teksten van verschillende niveaus die door de docent geselecteerd kunnen worden. Daarnaast zijn er vele oefenvormen die zich richten op verschillende leesstrategieën. Tenslotte staan er kant-en-klare lessenseries in Diaplus. Docenten kunnen deze lessenseries meteen aan de leerlingen aanbieden. Diaplus wordt tweemaal per jaar vernieuwd met extra materialen, waardoor het voor docenten een rijke bron aan ondersteuningsmaterialen is.

Diataal breidt uit

Diataal is momenteel bezig met een grote uitbreiding voor het basisonderwijs. De komende twee schooljaren (2011-2013) loopt een groot onderzoek naar de uitbreiding van Diatekst en Diawoord in groep 6, 7 en 8. Als school kunt u hier aan deelnemen. U kunt twee jaar lang uw leerlingen uit groep 6, 7 en 8 toetsen met Diatekst en Diawoord. De resultaten krijgt u van ons terug gerapporteerd.

Geïnteresseerd? Geef u dan op bij Diataal BV, H.W. Mesdagplein 1, 9718 HP Groningen. Telefoon: 050-8200120, website: www.diataal.nl, mail: info@diataal.nl

Literatuur

Hacquebord, H.I., Sanders, M. (2010). *Van PO naar VO. De ontwikkeling van functionele leesvaardigheid.* In: Basisschoolmanagement, nr. 5, p. 4-10

Hacquebord, H.I., Sanders, M., Gibson, M. (2008). *Signaleren en diagnosticeren van de leesvaardigheid in de bovenbouw.* In Basisschoolmanagement, nr. 5, p. 4-11

Hacquebord, H.I., S. Andringa, T.R. Linthorst, M. Pulles en B.P. Stellingwerf, (2005). *Diataal, internettaaltoetspakket voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs.* Groningen: Etoc/Rijksuniversiteit. www.diataal.nl.